

طراحی محله دوستدار کودک با رویکرد پایداری اجتماعی (حس تعلق به مکان) در شهر دوستدار کودک بم

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱.....	فصل اول - چارچوب کلی تحقیق.....
۲.....	۱-۱- مقدمه.....
۴.....	۲-۱- طرح مسأله و ضرورت تحقیق.....
۶.....	۳-۱- اهمیت موضوع مورد پژوهش.....
۷.....	۴-۱- اهداف پژوهش.....
۷.....	۵-۱- سؤالات پژوهش.....
۸.....	۶-۱- فرضیه تحقیق.....
۸.....	۷-۱- پیشینه تحقیق.....
۱۲.....	۸-۱- قلمرو و محدودیت های تحقیق.....
۱۲.....	۹-۱- نوع و روش تحقیق.....
۱۳.....	۱۰-۱- ساختار مطالعاتی پژوهش.....
۱۴.....	۱۱-۱- مراحل تحقیق.....
۱۵.....	فصل دوم - روابط اجتماعی و محله.....
۱۶.....	۱-۲- تعریف محله.....
۱۶.....	۱-۲-۱- محله از لحاظ مفهوم واژه و کلمه.....
۱۷.....	۱-۲-۲- تعاریف کلی از محله.....
۱۸.....	۲-۲- نگاهی به مفهوم محله در شهرسازی گذشته.....
۱۹.....	۱-۲-۲- نقش مرکز محله، در محله های سنتی.....
۲۰.....	۳-۲- آسیب شناسی محله های امروز.....
۲۲.....	۴-۲- جایگاه محله در شهر.....
۲۳.....	۱-۴-۲- اهمیت محله ها در فضای شهری.....
۲۴.....	۱-۴-۲- نقش محله ها در افزایش تعاملات اجتماعی و ایجاد حس اجتماع مردمی.....
۲۵.....	۵-۲- ابعاد مختلف محله.....
۲۶.....	۱-۵-۲- بعد مکانی.....
۲۶.....	۲-۵-۲- بعد اجتماعی.....
۲۷.....	۶-۲- شاخصه های محله.....
۲۷.....	۱-۶-۲- شاخصه های عینی.....

۲۸	۲-۶-۲- شاخصه های ذهنی.....
۲۹	۷-۲- کارکردهای محله.....
۳۱	۸-۲- فواید وجود روابط و تعاملات اجتماعی در محله.....
۳۲	۲-۸-۱- ایجاد خاطره جمعی.....
۳۳	۲-۸-۲- ایجاد حس تعلق به محله و اجتماع.....
۳۳	۲-۸-۳- ایجاد هویت فردی و جمعی.....
۳۴	۲-۸-۴- افزایش بهداشت و سلامت عمومی.....
۳۵	۲-۸-۵- کاهش جرایم و افزایش امنیت.....
۳۶	۲-۸-۶- انجام فعالیت داوطلبانه و مشارکت اجتماعی.....
۳۷	۲-۸-۷- انتقال فرهنگ و ایجاد فرصت های فرهنگی.....
۳۷	۲-۸-۸- توسعه اقتصاد محلی و جذب سرمایه گذاری اجتماعی.....
۳۷	۲-۹- تعریف روابط اجتماعی.....
۳۸	۲-۹-۱- اهمیت روابط اجتماعی.....
۳۹	۲-۱۰- عوامل موثر بر روابط اجتماعی.....
۴۰	۲-۱۰-۱- ویژگی های کالبدی فضای عمومی.....
۴۱	۲-۱۰-۲- ویژگی های فعالیتی فضای عمومی.....
۴۴	۲-۱۱- چگونگی ایجاد سرمایه اجتماعی.....
۴۵	۲-۱۱-۱- عناصر اصلی سرمایه اجتماعی.....
۴۵	۲-۱۱-۲- تاثیر سرمایه اجتماعی در ارتقاء کیفیت زندگی.....
۴۶	۲-۱۱-۳- نقش محلات در ایجاد سرمایه اجتماعی.....
۴۷	۲-۱۳- پایداری.....
۵۰	۲-۱۳-۱- جایگاه آسایش روانی در پایداری اجتماعی و محیطی.....
۵۰	۲-۱۳-۲- سلسله مراتب مازلو.....
۵۲	۲-۱۳-۳- بررسی عوامل موثر در آسایش روانی.....
۵۵	۲-۱۳-۴- مبانی نظری پایداری اجتماعی.....
۶۱	۲-۱۵- ارکان توسعه پایدار و پایداری اجتماعی.....
۶۳	۲-۱۶- راهکارهای اجتماعی در خلال طراحی محیطی سالم و شهری پایدار.....
۷۰	۲-۱۴- فضای شهری و مفاهیم مرتبط با آن.....
۷۱	۲-۱۴-۱- شهر فضا و مفهوم فضا.....
۷۳	۲-۱۴-۲- فضای شهری.....
۷۴	۲-۱۴-۳- مبانی نظری فضا.....
۷۵	۲-۱۴-۴- تحلیل گونه شناختی (هال) از فضای شهری.....
۷۶	۲-۱۴-۵- شهر فضا.....
۷۹	۲-۱۵- نتیجه گیری فصل.....

۸۰	فصل سوم - تبیین مدل "دلبستگی به مکان" و بررسی عناصر و ابعاد مختلف آن.....
۸۱	۳-۱- پیش گفتار فصل سوم.....
۸۲	۳-۲- روش تحقیق.....
۸۳	۳-۳- نظریه دلبستگی.....
۸۵	۳-۴- تعریف و تبیین دلبستگی به مکان.....
۸۸	۳-۵- صور و ابعاد مختلف دلبستگی به مکان.....
۹۰	۳-۵-۱- بعد عملکردی.....
۹۰	۳-۵-۲- بعد عاطفی.....
۹۱	۳-۵-۳- وابستگی به مکان.....
۹۳	۳-۵-۴- هویت مکان.....
۹۸	۳-۶- عوامل موثر در شکل گیری دلبستگی به مکان.....
۹۸	۳-۶-۱- عوامل کالبدی.....
۹۹	۳-۶-۲- عوامل اجتماعی.....
۱۰۲	۳-۶-۳- عوامل فرهنگی.....
۱۰۳	۳-۶-۴- عوامل فردی.....
۱۰۵	۳-۶-۵- خاطرات و تجارب.....
۱۰۷	۳-۶-۶- رضایتمندی از مکان.....
۱۰۸	۳-۶-۷- عوامل فعالیتی و تعاملی.....
۱۱۰	۳-۶-۸- عامل زمان.....
۱۱۱	۳-۶-۹- مشارکت در طراحی مکان.....
۱۱۲	۳-۶-۱۰- نتیجه گیری فصل.....
۱۱۶	فصل چهارم - کودک.....
۱۱۷	۴-۱- تعریف کودک.....
۱۲۰	۴-۲- تاریخچه روان شناسی رشد.....
۱۲۳	۴-۳- دوره های رشد.....
۱۲۶	۴-۳-۱- رشد جسمانی حرکتی.....
۱۲۶	۴-۳-۲- رشد عقلانی.....
۱۳۰	۴-۳-۳- رشد عاطفی و اجتماعی.....
۱۳۲	۴-۳-۴- رشد شناختی و ادراکی.....
۱۳۷	۴-۴- بررسی شناخت محیط از دوران کودکی و تأثیر محیط بر رفتار.....
۱۳۹	۴-۴-۱- روان شناختی و رفتارهای کودکان.....
۱۴۳	۴-۴-۲- دیدگاههای محققین در زمینه شناخت محیطی کودکان.....
۱۵۵	۴-۵- خیال پردازی و خلاقیت در کودکان.....
۱۵۸	۴-۵-۱- ارتباط بین خلاقیت و تخیل.....

۱۶۲	۴-۵-۲- فواید خیال پردازی در کودک
۱۶۳	۴-۵-۳- ویژگی های خلاقیت در کودکان خردسال
۱۶۵	۴-۵-۴- اهمیت خلاقیت در کودکان
۱۷۳	۴-۶- بازی
۱۷۴	۴-۶-۱- تعریف بازی و زمین های بازی
۱۷۶	۴-۶-۲- نظرات متخصصان تعلیم و تربیت پیرامون جایگاه بازی
۱۸۷	۴-۶-۴- ویژگی های بازی
۱۹۱	۴-۶-۶- عوامل مؤثر در بازی
۱۹۵	۴-۷- عوامل مربوط به هوش و خلاقیت
۲۰۱	۴-۸-۱- بازی و روش های بر انگیزش خلاقیت در طول بازی
۲۰۶	۴-۹- انواع زمین های بازی
۲۰۹	۴-۹-۱- فضای بازی کودک و پرورش خلاقیت
۲۱۵	۴-۹-۲- وسایل بازی
۲۱۷	۴-۱۰- تاثیر محیط بر رشد کودک
۲۲۷	۴-۱۱- امکانات پرورشی محیط از دیدگاه روان شناسی
۲۲۷	۴-۱۱-۱- تجربه محیطی
۲۲۷	۴-۱۱-۲- ارتباط با طبیعت
۲۲۸	۴-۱۱-۲-۱- فواید بازی کودکان در طبیعت
۲۳۰	۴-۱۱-۳- منظر
۲۳۰	۴-۱۱-۳-۱- بررسی الگوی فعالیت کودکان در منظر
۲۳۲	۴-۱۲- پارک
۲۳۲	۴-۱۲-۱- مفهوم پارک در فرهنگ استاندارد دانشگاهی (۱۹۷۵)
۲۳۲	۴-۱۲-۲- مفهوم پارک در فرهنگ امریکن هرپتاژ (۱۹۸۲)
۲۳۳	۴-۱۲-۳- طبقه بندی پارک ها:
۲۳۴	۴-۱۲-۴- طبقه بندی پارک های شهری
۲۳۵	۴-۱۲-۱۴-۱- پارک های شهر در مقیاس همسایگی
۲۳۵	۴-۱۲-۴-۲- پارک های شهر در مقیاس محله
۲۳۵	۴-۱۲-۴-۳- پارک های شهر در مقیاس ناحیه
۲۳۷	۴-۱۳- جمع بندی و نتیجه گیری فصل
۲۴۱	فصل چهارم - لزوم وجود شهرهای دوستدار کودک
۲۴۲	۴-۱- درباره یک مفهوم حیاتی در معماری - احساساتعلق به مکان
۲۴۶	۴-۲- شهرهای دوستدار کودک ("CFC" children friendly city)
۲۵۰	۴-۳- ضرورت مناسب سازی فضای شهر برای کودکان
۲۵۴	۴-۳-۱- فضاهای بازی رسمی

۲۵۴۲-۳-۴- فضاهای بازی غیررسمی
۲۵۶ فصل پنجم - بررسی نمونه های مشابه
۲۵۷ ۱-۵- نمونه موردی شهر دوستدار کودک در ایالات متحده آمریکا- نیویورک
۲۵۸ ۱-۱-۵- معرفی محله های PS 23 Sound و PS 244 Sound آمریکا - نیویورک
۲۶۰ ۱-۱-۵- اهداف طراحی با توجه به روند کلی طرح
۲۶۰ ۱-۵-۳- تحلیل اهداف و سیاست های طراحی
۲۶۰ ۱-۳-۱-۵- توجه به ویژگی های هویتی افراد محله به خصوص کودکان
۲۶۳ ۱-۵-۳-۲- بررسی فضاهای شهری آموزشی
۲۶۳ ۱-۵-۳-۳- بررسی هویت کالبدی محله
۲۶۴ ۱-۵-۳-۴- تعیین مکان های مناسب جهت طراحی فضاهای آموزشی برای کودکان
۲۶۶ ۱-۵-۳-۵- تامین نیازهای اولیه کودکان در استفاده از این فضاها
۲۶۷ ۱-۵-۳-۶- انعطاف پذیر کردن فضاهای آموزشی و مبلمان شهری
۲۶۸ ۱-۵-۴- بررسی ابعاد آموزشی فضاها و مبلمان شهری طراحی شده در محله:
۲۷۸ ۲-۵-۲- تعلق و وابستگی در نگاهی تای
۲۷۹ ۱-۲-۵-۵- بعد اتصال
۲۸۱ ۲-۲-۵-۲- مائوری و ابعاد اتصال محل
۲۸۳ ۲-۵-۳- تاریخچه مختصر در مورد نگاهی تاهی و مارا
۲۸۴ ۲-۵-۴-۲- روش های پژوهش
۲۸۴ ۲-۵-۴-۱- شراکت (مشارکت)
۲۸۵ ۲-۵-۴-۲- برنامه مصاحبه
۲۸۶ ۲-۵-۴-۳- پیوستگی
۳۰۴ ۲-۵-۴-۴- بحث و نتیجه گیری
۳۰۸ فصل ششم - الگوهای طراحی "شهر دوستدار کودک" نمونه موردی : شهر دوستدار کودک بم
۳۰۹ ۱-۶-۱- درباره بم
۳۱۰ ۱-۶-۱-۱- پیشینه بم
۳۱۴ ۱-۶-۲- اهمیت مکانی بم
۳۱۴ ۱-۶-۳- موقعیت جغرافیایی بم
۳۱۶ ۱-۶-۴- اقلیم و آب و هوا
۳۱۸ ۱-۶-۵- خصوصیات جمعیتی
۳۱۸ ۱-۶-۶- وضعیت اقتصادی و کشاورزی
۳۱۹ ۱-۶-۷- زمین لرزه بم
۳۲۰ ۱-۶-۲- بازی های محلی بم
۳۲۵ ۱-۶-۳- نقش فضای سبز در شهرهای دوستدار کودک
۳۳۱ ۱-۶-۴- شاخصه های طراحی فضای سبز در نمونه موردی

۳۳۵ ۵-۶ طرح پیشنهادی برای جامعه دوستدار کودک

۳۴۰ سخن آخر

۳۴۲ منابع و مواخذ

فهرست جداول، نمودار، عکس ها و تصاویر :

صفحه	عنوان
۲۹	جدول ۱-۲- شاخصه های محله
۳۶	جدول ۲-۲- فواید توسعه روابط اجتماعی در محله
۴۷	نمودار ۱-۲- محله به عنوان یکی از مهم ترین بسترهای شکل گیری روابط اجتماعی
۴۹	تصویر ۱-۲- اهداف پایداری زیست محیطی
۴۹	تصویر ۲-۲- عوامل موثر در کیفیت زندگی
۴۹	تصویر ۳-۲- چرخه زندگی پایدار
۵۱	نمودار ۲-۲- نمودار سلسله مراتب مازلو
۵۶	تصویر ۴-۲- مبانی نظری پایداری اجتماعی
۵۷	تصویر ۵-۲- عوامل موثر بر توسعه پایدار
۵۸	تصویر ۶-۲- ابعاد توسعه پایدار
۵۹	تصویر ۷-۲- جهت های توسعه پایدار
۵۹	تصویر ۸-۲- اصول عمومی توسعه پایدار
۶۱	تصویر ۹-۲- ابعاد پایداری اجتماعی
۷۸	جدول ۳-۲- مقایسه رویکرد فضایی با سایر رویکردهای برنامه ریزی از نظر اهداف
۷۸	جدول ۴-۲- مقایسه رویکرد فضایی با سایر رویکردهای برنامه ریزی از نظر پی آمدهای فضایی
۸۴	تصویر ۱-۳- مدل وابستگی
۱۱۱	تصویر ۲-۳- سلسله مراتب دل بستگی به مکان براساس صور و ابعاد مختلف آن
۱۱۳	تصویر ۳-۳- مدل تبیین شده از فرایند دل بستگی به مکان
۱۱۵	تصویر ۴-۳- مدل تبیین شده از فرایند دل بستگی به مکان
۱۲۵	جدول ۱-۴- تطابق فضاهای مطلوب با توجه به گروه های سنی و اهداف رشد
۱۳۳	جدول ۲-۴- ویژگی های جسمانی، حرکتی، عاطفی، اجتماعی، ادراکی و شناختی
۱۳۶	جدول ۳-۴- فعالیت های مربوط به گروه های سنی
۱۷۵	عکس ۱-۴- زمین بازی کودکان- مأخذ: Rojals, 2006: 87
۱۸۱	عکس ۲-۴- بازی و اجتماعات کودکان
۱۹۴	عکس ۳-۴- جنسیت و بازی کودکان
۱۹۹	عکس ۴-۴- محیط بازی کودکان
۲۱۱	جدول ۴-۴- ویژگی های روان شناختی فضاهای بازی کودکان
۲۱۶	جدول ۵-۴- جنسیت وسایل بازی
۲۲۶	جدول ۶-۴- ویژگی های فضایی که در ایجاد تعامل کودک با محیط موثرند

جدول ۲-۷ - تقسیم بندی فضای سبز شهری	۲۳۶
عکس ۴-۱- فضای شهری مناسب کودک	۲۵۱
عکس ۵-۱- ابزاری که در آن ها از ضربات دست برای ایجاد موسیقی استفاده می شود	۲۶۱
عکس ۵-۲- نمونه ابزاری که در آن ها از ضربات دست برای ایجاد موسیقی استفاده می شود	۲۶۲
عکس ۵-۳	۲۶۸
عکس ۵-۴- محلی برای بازی کودکان و آموزش	۲۶۹
عکس ۵-۵- سیستم انتقال صوت	۲۶۹
عکس ۵-۶- بازی های آموزشی	۲۷۰
عکس ۵-۷- محل نشستن نزدیک محل بازی	۲۷۱
عکس ۵-۸- مکانیابی فضاهای آموزشی	۲۷۲
عکس ۵-۹- صفحات انعکاس دهنده صوت	۲۷۳
عکس ۵-۱۰- صفحات انعکاس دهنده صوت	۲۷۳
عکس ۵-۱۱- صفحات انعکاس دهنده صوت	۲۷۴
عکس ۵-۱۲- صفحات انعکاس دهنده صوت	۲۷۵
جدول 5-1- اصول و معیارهای طراحی (ماخذ نگارنده)	۲۷۷
تصویر ۶-۱- محل جایگیری بم در نقشه ایران و استان کرمان	۳۰۹
تصویر ۶-۲- نقشه توپوگرافی بم	۳۱۰
تصویر ۶-۳- بافت قدیم شهر بم	۳۱۳
عکس ۶-۱- بم پس از زلزله ۱۳۸۲	۳۱۹
ماتریس ۶-۱- اولویتهای طراحی پروژه مدرسه رویایی	۳۳۰
نمودار 6-1 - مقایسه اولویتهای طراحی از دیدگاه کاربر و طراح (پروژه مدرسه رویایی)	۳۳۰
تصویر 6-1- انمایی فضای سبز در یکی از جداول- ماتریسهای ارائه شده توسط کودکان	۳۳۳
ماتریس ۶-۲- نظرات بچه ها در خصوص ویژگیهای فضای سبز در پروژه شهر دوستدار کودک بم	۳۳۳
ماتریس ۶-۳- نظرات بچه ها در خصوص ویژگیهای فضای سبز در پروژه شهر دوستدار کودک بم	۳۳۴
ماتریس 6-4- نظرات بچه ها در خصوص ویژگیهای فضای سبز در پروژه شهر دوستدار کودک بم	۳۳۴

چکیده

شهر دوستدار کودک اگرچه دورنمای پیمان حقوق کودک و نظام نامه اخلاقی را دارد ، فرآیندی است که براساس چند مرحله شکل می گیرد. به عبارت دیگر در چند مرحله اقداماتی از سوی مقامات دولتی و غیر دولتی در منطقه صورت می گیرد تا بتوان به دورنمای اصلی دست یافت.

خصوصیات یک محله دوستدار کودک به شرح زیر است :

- مبتنی بر مشارکت جامعه محلی است؛
- رویکرد پایین به بالا دارد؛
- نگاه همه جانبه به تمامی کودکان دارد؛
- مراقب است تا هیچ کودکی از دریافت خدمات اولیه و اساسی محروم نشود؛
- دارای سیستم خدمات یکپارچه و ادغام یافته می باشد تا بر مشکلاتی که برای مقابله با آنان در سطح محلی و ملی برنامه مشخصی وجود ندارد، فائق آید؛
- برای توانمندسازی مادران، خانواده، محله و جامعه تلاش می کند تا نیازهای اساسی کودکان که بعضا مورد غفلت قرار می گیرد، به خصوص در گروه های آسیب پذیر، مورد توجه قرار گیرند؛

• فضای مناسب همکاری و همفکری را برای کلیه ذی‌نفعان برنامه اعم از شهرداری‌ها، شوراهای محله، مراکز دولتی، مراکز پژوهشی و سازمان‌های بین‌المللی فراهم می‌سازد تا نسلی پویا و کارآمد بوجود آید.

• خود را ملزم به رعایت حقوق کودکان، بخصوص حق مشارکت کودکان می‌داند؛

• کودک در معرض خطر را شناسایی و به ارگان مسئول ارجاع می‌دهد.

فصل اول – چارچوب کلی تحقیق

۱-۱- مقدمه

محلّه در لغت نامه دهخدا به معنای "کوی، برزن، یک قسم از چندین قسمت شهر" آمده است (۳). در فرهنگ غربی به عنوان واحد همسایگی و یا معادل های مانند Quarter, District و Neighbourhood تعرف شده است.

شهر های قبل از اسلام بر اساس نظام طبقاتی حاکم بر جامعه سازماندهی شده است که شامل کهنه‌دژ، شارس‌تان و ربض بود. با ظهور اسلام تغییرات سیاسی، اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و مذهبی در جوامع مختلف گسترش یافت و محلّه ها بر اساس معیار های فکری، قومی-قبیله‌ای، مذهبی، شغلی و غیره ساکنان شکل گرفتند، طوری که این روش محلّه بندی موجب معنا دار شدن و هویت بخشی اجزای مختلف شهر همچون محلّه، راه، خانه، فضای عمومی و غیره برای ساکنان حتی بیگانگان شد (۵).

مفهوم سرمایه اجتماعی مهم ترین شاخص های سنجش سرمایه اجتماعی در سطح محلّه معرفی و اندازه گیری می شود. شاخص های پیوند همسایگی، اعتقاد در سطح محلّه، مشارکت در امور محلّه، کنترل اجتماعی غیر رسمی و احساس تعلق به محلّه مهم ترین شاخص ها در نظر گرفته شدند (۲).

اما متأسفانه در جامعه امروز به دلیل رشد روز افزون آپارتمان نشینی، محله آن معنا و مفهوم اصلی خود را از دست داده، ساکنان هیچ گونه حس تعلقی به محله ندارند، به ویژه کودکان که محله برای آن‌ها تبدیل به یک مکان ناامن گردیده است.

از آن جا که 5 سال اول زندگی مهم ترین دوران زندگی افراد است، شخصیت فرد در این دوران شکل می گیرد، کودک برای رشد و کشف استعدادها و ظهور توانایی هایش به مکان عمومی تر از مدرسه و خانه احتیاج دارد، کودک باید بتواند با هم سالان خود و حتی بچه های بزرگ تر در مکان امن ارتباط داشته باشد، تا بتواند خود و جایگاه خود را در جامعه بشناسد و نظام اجتماعی و احترام به دیگر افراد را یاد بگیرد، بعد از خانه و مدرسه محله بهترین مکان برای آموزش کودک می باشد، اما متأسفانه در شرایط امروز چنین فضا های در محله برای کودکان در نظر گرفته نشده است.

با توجه به این مسئله که در محلات، امروزه افرادی با فرهنگ های مختلف سکونت دارند، مکانی برای تعامل اجتماعی و حضور افراد در سطح محله در نظر گرفته نشده است، با در نظر گرفتن چنین فضا های در سطح محله کودکان از همان ابتدا می توانند با کودکان دیگر با فرهنگ های متفاوت آشنا شوند و نظام فرهنگی و طبقاتی جامعه را تا حدی فرا گیرند، البته باید امنیت کودک تامین گردد.

طراحی چنین مکان های بدون شناخت کودک و اینکه در دنیای کودک، جسم بی جان زندگی می یابد امکان پذیر نمی باشد. طراحی فضای که کودک به آن حس تعلق

داشته باشد و بتواند در آن رشد و پرورش یابد نیازمند شناخت کامل کودک و نیازهای اوست، تا این قشر آینده ساز بتواند به درستی استعدادهای خود را شکوفا سازد. واحد های سازمان ملل پس از زلزله بم تلاش نمودند تا اندیشه مدرن را در عرصه نهادینه کردن مشارکت شهروندان بم عملیاتی سازند. از جمله اندیشه مفهوم شهر دوستدار کودک است که یونیسف پذیرفت بخشی از آن را در بم طراحی کند. (4) بر همین اساس سایت مورد نظر در شهر بم انتخاب می شود.

۱-۲- طرح مسأله و ضرورت تحقیق

کودکان به عنوان سرمایه آینده کشورمان مطرح هستند و مهم ترین نقش را برای ساختن فردای جامعه دارند، و با توجه به این که جمعیتی معادل نوزده میلیون و صد و سی هزار نفر را در ایران به خود اختصاص داده اند (۷)، لذا با توجه به کودکان و به نیازهای آن ها در محیط شهری، اعلم از آموزش، پرورش، رشد و تفریح می تواند در زندگی فردای آن ها تاثیر به سزای داشته باشد. فضاها و مبلمان شهری طراحی شده مناسب با ابعاد وجودی کودک می تواند نقش بهترین استاد را برای تجربه کردن و آموختن درس های بزرگ زندگی همراه با جذابیت ها داشته باشد، این فضاها پایه مناسبی برای شکل گیری ساختار اجتماعی آینده سازان جامعه خواهد بود.

رشد جمعیت و سیاست های نامناسب دولت جهت اسکان افراد، بسیاری از کیفیت های زندگی انفرادی و جمعی نادیده گرفته شده است، محلات دیگر از کیفیت قبل برخوردار نیستند و ساکنان هیچ گونه حس تعلقی به آن ندارند.

رشد سریع آپارتمان نشینی، باعث شده افرادی با فرهنگ های مختلف در یک محله اسکان داده شوند ولی هیچ فضایی در این محله ها برای برقراری روابط اجتماعی سالم و حس تعلق به محله در نظر نگرفته اند، و باعث گردیده محله برای کودکان به محیطی نا امن تبدیل شود، در حالی که کودک برای بروز تمایلات و کشف استعداد های خود به فضای عمومی تر از خانه و مدرسه نیاز دارد، که بتواند در آن رشد و پرورش یابد و به آن حس تعلق داشته باشد، وجود چنین فضا های در محلات امروز بسیار ضروری می باشد اما کنبود آن ها احساس می شود که باعث شده محله به فضای سرد و بی روح و بدون هیچ گونه تعامل اجتماعی بین افراد محله به خصوص کودکان تبدیل شود.

با توجه به آنچه که ذکر شده این سوال مطرح می شود که آیا توجه به کودک و طراحی مکان های امن در محله برای کودکان ضروری می باشد، که این نسل آینده ساز

بتواند در آن رشد و پرورش یابد؟

۱-۳-۱ اهمیت موضوع مورد پژوهش

این پژوهش، ضرورت خود را از اهمیت توجه به کودک به عنوان مؤثرترین دوران زندگی انسان و توجه به کودکان به عنوان سرمایه های آینده می گیرد.

امروزه این حقیقت انکار ناپذیر به اثبات رسیده است که کودکان در سنین طفولیت تنها به مراقبت جسمانی نیاز ندارند، بلکه توجه باید همه ابعاد وجودی آنها شامل جنبه های روانی، عاطفی، شخصیتی، هوشی، شناختی و اخلاقی را در برگیرد.

نظریات مختلفی در زمینه نگرش به طبیعت انسان موجود است که همه بر نقش محیط بر رشد او در ابعاد مختلف اتفاق نظر دارند. روانشناسان معتقدند که کودکان می توانند مهارت های مورد نیاز برای اندیشیدن را از طریق بازی، فعالیت و رابطه متقابل با کل محیط فراگیرند. «منظر»، به عنوان بخشی از محیط که فعالیت در آن صورت می پذیرد، نقش بسیار مهمی در به فعلیت رساندن استعداد های درونی کودک دارد.

از آنجایی که هدف از این پژوهش دستیابی به اصول و مبانی طراحی محیط برای کودک است، اصلی ترین استفاده کنندگان از آن، معماران منظر و محیط و معماران هستند. علاوه بر این، دستاوردهای این تحقیق می تواند برای متصدیان امر آموزش کودکان و متولیان طراحی و ایجاد فضای باز در شهرها مفید باشد.

۱-۴-اهداف پژوهش

- 1- توجه به ویژگی های هویتی افراد محله به خصوص کودکان.
- 2- بررسی فضا های شهری آموزشی، تاریخیچه و تجربیات جهانی در این زمینه.
- 3- بررسی هویت محله.
- 4- تعیین مکان های مناسب جهت طراحی فضای آموزشی برای کودکان.
- 5- تامین نیاز های اولیه کودکان در استفاده از فضا ها.
- 6- دادن حس تعلق به محله.
- 7- ایجاد فضا های با پایداری اجتماعی برای کودکان.
- 8- کمک به رشد و پرورش استعداد های کودک.

۱-۵-سؤالات پژوهش

- 1- آیا فضا های نیمه خصوصی و عمومی در تربیت کودکان نقش دارد؟
- 2- آیا می توان محله ای با خصوصیات خاص جهت بهبود پرورش کودکان طراحی کرد؟
- 3- آیا حس تعلق به محله در رشد شخصیت کودک نقش ایفا می کند؟
- 4- چه فضاهای برای دادن حس تعلق به محله و با لا بردن مشارکت اجتماعی نقش دارند؟ و این فضا ها باید دارای چه معیار های باشند؟

۱-۶- فرضیه تحقیق:

طراحی مکان ها و فضاهای خاص در محله که علاوه بر اینکه امنیت کودک را تامین می کند در رشد و کشف استعداد های او موثر باشد، و کودک به آن حس تعلق داشته باشد.

۱-۷- پیشینه تحقیق

تحقیق در حوزه شهرهای دوستدار کودک، به ویژه در اروپا، از سالهای 1980 به بعد مورد توجه قرار گرفت. عمده این تحقیقات در راستای دادن حق شهروندی به بچه ها و رسیدگی به خواسته ها و نیازهای آنها بود.^۱ در این راستا طرحهایی با عنوان "شهرهایی برای کودکان" و "یا" شهرهایی برای دختران و پسران" تعریف میشد. این طرحها بر سه فاکتور اساسی تاکید داشت:

۱. برنامه ریزی مشارکتی که در آن بچه ها همانند دیگران در راستای ساختار دادن شکل فضایی محیط نقش اساسی دارند.

۲. مراکز کودکان که به آنها فرصت جمع آوری و شکل دادن به خواسته هایشان را

میدهد.

^۱ معاهده حقوق کودکان که از سوی مجمع عمومی سازمان ملل متحد در نوامبر 1989 تصویب گردید، مهمترین سند بین المللی در ارتباط با کودکان و اولین ابزار قانونی بین الملل است که طیف گسترده ای از حقوق انسانی را برای کودکان تضمین می کند (دریسکل 28:1387)